

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de Duitse ingebouwde observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog in Middelkerke (Schore)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 20 december 2016 tot voorlopige bescherming als monument van de Duitse ingebouwde observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog in Middelkerke (Schore);

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 30 januari 2017 tot en met 28 februari 2017 en waarvan de behandeling van de bezwaren is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de Duitse ingebouwde observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog aantoonst;

Overwegende dat de Duitse ingebouwde observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als zijnde een zeldzaam bewaarde Duitse observatiepost, die tijdens de Eerste Wereldoorlog was opgetrokken in bestaande hoevegebouwen niet ver achter de Duitse frontlijn aan de IJzer. De historische context van de observatiepost, met name de ligging ten aanzien van de frontlijn en de inplanting in bestaande gebouwen, is bijzonder waardevol. Om het geschut efficiënt te kunnen inzetten, was een goede observatie nodig. Om ver genoeg te kunnen observeren, dienden de observatieposten voor de artillerie voldoende hoog te zijn. Deze hoogte maakte deze posten echter tegelijk bijzonder kwetsbaar voor vijandelijke beschietingen. Observatieposten dienden bijgevolg zo verborgen mogelijk opgetrokken te worden, een goede camouflage was cruciaal. Vandaar dat er veelal gekozen werd voor de bouw van observatieposten in bestaande gebouwen. De observatiepost in Schore is representatief voor de vele observatieposten die in bestaande gebouwen werden opgetrokken. Hoogstwaarschijnlijk zijn de beschadigingen in de westelijke zijde van de observatiepost het gevolg van beschietingen tijdens de oorlog;

Overwegende dat de Duitse ingebouwde observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als zijnde een gaaf bewaarde Duitse observatiepost van twee verdiepingen, tijdens de oorlog opgetrokken in een bestaand hoevegebouw. De observatiepost bovenaan kon bereikt worden via een schacht. De vorm van het dak van de observatiepost is bepaald door de vorm van het vooroorlogse dak. In het betonnen dak zitten de afdrukken van gordingen en een stuk van een houten keper van het vooroorlogse dak;

Overwegende dat de Duitse ingebouwde observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als betonnen constructie, die specifiek voor militaire doeleinden werd opgetrokken. Deze betonnen constructie met zijn bouwtechnische kenmerken van zowel bovengrondse als ondergrondse aard, getuigt van het belang en de evolutie van de betonbouw in de stellingenoorlog, die de Eerste Wereldoorlog geworden was. Nooit eerder werden zo massaal betonnen verdedigingsconstructies opgetrokken als tijdens de Eerste Wereldoorlog. Daar waar er in de eerste oorlogsjaren werd geïmproviseerd en geëxperimenteerd met allerlei typologieën en toegepaste technieken in de betonbouw, evolueerde men geleidelijk naar zo sterk en efficiënt mogelijk uitgedokterde standaardontwerpen, die in sommige gevallen voor meerdere doelen konden gebruikt worden. Tijdens het interbellum en de Tweede Wereldoorlog zou dit leiden tot de massale uitbouw van heuse bunkerstellingen, met bunkers die tot in het kleinste detail waren gestandaardiseerd;

Overwegende dat de Duitse ingebouwde observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als materiele getuige van de *Grooten Oorlog*, die Vlaanderen jarenlang in zijn greep had en het leven van ontelbaar veel mensen ingrijpend tekende of volledig verwoestte. De Eerste Wereldoorlog was een internationale gebeurtenis bij uitstek, met West-Vlaanderen als één van de strijdtoneelen waar honderdduizenden mannen uit de hele wereld vochten. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog steeds een breed maatschappelijk en internationaal draagvlak,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

Duitse ingebouwde observatiepost uit de Eerste Wereldoorlog, Schorestraat 16 in Middelkerke (Schore), bekend ten kadaster Middelkerke, 7de afdeling, sectie A, perceelnummer 333X (deel).

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° culturele waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Duitse militaire constructie, opgetrokken in beton dat gegoten werd tegen een houten beplanking. Bovenaan is de constructie ten dele gegoten tegen kepers en gordingen van het vooroorlogse dakspant. Een deel van een houten keper is bewaard. De dakranden van de betonnen constructie lopen schuin. Zichtbare wapeningsijzers in het dak en de muren illustreren de constructiemethode.

De betonnen constructie bestaat uit twee verdiepingen, met name een betonnen bunker met daar bovenop een observatiepost. De gelijkvloerse verdieping bestaat uit een rechthoekige ruimte, met een deur- en vensteropening aan noordoostelijke zijde, met uitsparingen voor een (verdwenen) houten kader. Het plafond is vlak afgewerkt. In de zuidwestelijke binnenmuur zit een deuropening die toegang verschaft tot de schacht van de

observatiepost. Deze schacht loopt over beide verdiepingen en is wellicht aan de bovenzijde open. In de schacht is houtwerk bewaard.

Aan de achterzijde (noordoostelijke zijde) van de observatiepost zit een rechthoekige opening, met houten omlijsting. In de zuidwestelijke muur zijn inslagen te zien, evenals op de dakrand aan noordwestelijke zijde. De inslagen in zuidwestelijke muur zijn hoogstwaarschijnlijk het gevolg van beschietingen.

Het is eigen aan bunkers dat er in de ondergrond in en rond de bunker constructieve elementen of militaire infrastructuur zitten die rechtstreeks verband houden met de bunker, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming beoogt het behoud van de ingebouwde betonnen observatiepost;
- 2° de algemene doelstelling van de bescherming is meer bepaald het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden, waaronder de betonnen militaire post uit twee verdiepingen, met de oorspronkelijk indeling, inclusief de schacht die over de twee verdiepingen loopt en sporen van houtwerk bevat, het schuin afgewerkte dak met sporen van de vooroorlogse dakspant waaronder de houten keper en met de rechthoekige opening aan noordoostelijke zijde van de observatiepost inclusief de houten omlijsting. Er dient eveneens gestreefd te worden naar het behoud in situ van ondergrondse constructieve elementen en aansluitende militaire infrastructuur, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling;
- 3° de erfgoedwaarden van de observatiepost en de leesbaarheid ervan zouden desgevallend versterkt kunnen worden door het verwijderen van de materialen, schroot, bouwafval of rommel op, tegen en in de betonnen post;
- 4° het droog houden van de bunker door gepaste maatregelen tegen waterinsijpeling met name het afdekken van openingen in het dak zonder de luchtcirculatie te wijzigen, bevordert de instandhouding van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen;
- 5° in voorkomend geval kan er gezocht worden naar maatregelen om grondwater in de bunker permanent te vermijden, in overeenstemming met de specifieke landschappelijke context;
- 6° conserverende maatregelen (roestwerende behandeling) voor blootliggende ijzeren onderdelen bevorderen de instandhouding van de ijzeren erfgoedelementen op zich en het omliggende beton, dat beschadigd zou kunnen worden door uitzettende corrosie;
- 7° conserverende maatregelen voor houten onderdelen bevorderen de instandhouding van de houten erfgoedelementen.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;
- 5° indien de dakconstructie en dichting boven de betonnen observatiepost zou verdwijnen, dient een nieuwe dakconstructie de betonnen bunker, met name de ingebetonnerde kepers en de openingen in het dak, te beschermen tegen weer en wind.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;

- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
- a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking;
  - b) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - e) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
  - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
  - d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
  - e) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies.

Voor het interieur:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 5° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen; het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

29 SEP. 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS